

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Jönköpings län****Datum:** 2023-11-27**Områdesnummer:** NRO 06 016**Områdesnamn:** Domneån**Kommun:** Jönköping (80) och Habo (43)**Kartblad:** 7DSO**Area:** 94 ha**Naturgeografisk region:** 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida**Kust/havsregion:** -**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Södra Östersjön**Agrara kulturlandskapsregioner:** -**Landskapsform:** -**Riksvärde:**

Jordartsstratigrafi	
Vattendrag	Fauna

Värdebeskrivning: Lagerföljderna i torvmarken i dalgången visar Vätterbäckens och därmed traktens utveckling efter senaste inlandsisens avsmältning. De senaste 10 000 åren av Vätterns utvecklingshistoria kan studeras i området. Det är den enda kvarvarande någorlunda ostörda lokalen. Torvlagerföljden i mynningsområdet återspeglar dessutom klimatförändringar under åtminstone de senaste 3 000 åren. Områdets värde som nyckellokal är mycket stort. Domneån utgör lek- och uppväxtområde för Vätterns harr och öring.

Huvudkriterier: A, B, E

Förutsättningar för bevarande: Naturvärdena hotas särskilt av dikning, muddring, rensning eller andra vattenföretag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, metallutsläpp, inplantering av främmande fiskstammar, skogsavverkning längs vattendraget, schaktning eller andra ingrepp, som skadar ytformerna samt anläggningar för friluftsliv. Även skogsbruksåtgärder i våtmarken, olämpligt placerad bebyggelse m.m. kan påverka naturvärdena negativt.

Säkerställande: Delar av området avsattes som naturreservat i Jönköpings län 1985 och i f.d. Skaraborgs län 1986.

Områdets huvuddrag: Domneån mynnar i Vättern norr om Bankeryd. Ån har eroderat ut en 200-300 meter bred dalgång intill Vätterstranden. I dalbotten omges den 8-10 meter breda, meandrande åfåran av i huvudsak öppna eller glest trädbevuxna kärr. I dalens västra-nordvästra del mynnar flera, mindre sidoraviner. Dalgången begränsas av branta, 5-15 meter höga sluttningar. Den omges av flacka talldominerade lavrisskogar.

När Vättern blev insjö, d.v.s. isolerades från havet för ca. 9 000 år sedan, låg vattenytan vid Bankeryd ca. 31,5 m lägre än i nutid. Domneån mynnade då mer än 1 km längre österut i nuvarande Vätterns botten.

I dalgången finns torvmarker, som tillväxer i takt med att Vätterns vattenyta stiger. Då landhöjningen är snabbare vid Vätterns utlopp genom Motala ström än vid södra delen av sjön, stiger vattenytan i söder. Vid Bankeryd stiger den ca. 1 mm per år. Torvmarkens lagerföljder kan följas till ca 30 meters djup under Vätterns nuvarande yta.

Domneåns mynningsområde är ett nyckelobjekt för studier av landhöjningen och överstjälpningen av Vättern. Området är ett vetenskapligt referensområde genom Backamoplatån, den vida dalgången med specifika slänter, den vindlande åfåran, torvlagerföljden och den underliggande djupa erosionsfåran. Här finns geologiskt intressanta slänter och en djup erosionsfåra, som överlagrats av torv. I torven och dess lagerserie kan åfårans tidigare lägen studeras.

Det till största delen öppna kärrområdet innehåller bl.a. gråal, sprängört och vattenranunkel.

Domneån utgör lek- och uppväxtområde för harr och öring. Uppströms i ån finns ett sparsamt bestånd av flodpärlmussla.

Anmärkningar: En småbåtshamn finns i mynningsområdet. Småbåtshamnen i yttre delen av mynningsområdet har förstört delar av området.

Referenser:

Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintresse för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk.

Liljegren & Mikaelsson, 1976: Stratigrafisk undersökning av Domneåns mynning. Länsstyrelsen i Jönköpings län, naturvårdsenheten.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1985: Beslut om naturreservatet Domneån 1985-10-25.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1994: Flodpärlmusslan i Jönköpings län 1993. Meddelande 16/94.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län, 1986: Beslut om naturreservatet Domneån 1986-01-20.

Norrman JO, 1964: Vätterbäckens senkvartära strandlinjer. Geol. För
Förhandl. Vol 85. sid 391-413.

Norrman JO, 1979: Domneåns nedre lopp. Utredning angående vetenskapliga
naturvärden i och kring Domneåns nedre lopp. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Svantesson S-I., 1985: Beskrivning till jordartskartan Jönköping SV. Sveriges
geologiska undersökning, ser. Ae nr 59.